

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 01.06.2004
KOM(2004) 394 endelig

KOMMISSIONENS ARBEJDSDOKUMENT

Integrering af miljøhensyn i andre sektorpolitikker - en status over Cardiff-processen

1. INDLEDNING

Denne status over miljøintegrationen er en følge af Det Europæiske Råds møde i foråret 2003, hvor det noterede sig, at *"Kommissionen har til hensigt hvert år at gøre status over Cardiff-processen for integrering af miljøhensyn og regelmæssigt foretage en gennemgang af miljøpolitikken for derefter at aflægge rapport om resultatet af disse evalueringer i så god tid, at resultatet kan bidrage til forberedelsen af Kommissionens fremtidige årsrapporter fra og med 2004"*¹. Denne status supplerer den miljøpolitiske årsberetning for 2003², der blev vedtaget i december 2003, og den skal læses på baggrund af de oplysninger, der blev fremlagt i denne årsberetning.

Miljøintegrationsprincippet erkender, at miljøpolitikken ikke alene kan opnå de miljøforbedringer, der er nødvendige som led i den bæredygtige udvikling. De ændringer, der er nødvendige for at mindske de alvorlige miljøbelastninger fra fiskeri, landbrug, transport, energi og andre områder, for at opnå bæredygtig udvikling, kan kun gennemføres ved at integrere miljøhensyn i disse sektorer³.

På EU-plan er vigtigheden af integrering af miljøhensyn anerkendt i EF-traktaten, der i artikel 6 siger, at *"Miljøbeskyttelseskrav skal integreres i udformningen og gennemførelsen af Fællesskabets politikker [...], især med henblik på at fremme en bæredygtig udvikling"*⁴. Integrering af miljøhensyn fik et institutionelt fremstød i 1998, da Det Europæiske Råd lancerede den såkaldte Cardiff-proces, der anmodede Rådet i dets forskellige sammensætninger om at udvikle strategier med henblik herpå.

EU-strategien for bæredygtig udvikling, der blev vedtaget i Göteborg i 2001, gik et skridt videre ved at kræve, at der skal følges højtprioriterede miljømål og integration samtidig med økonomiske og sociale målsætninger. Strategien har et langsigtet mål, der omfatter en kombination af dynamisk økonomi og social samhørighed samt høje miljønormer. Dette kræver en fornyet indsats med hensyn til overensstemmelse mellem sektorpolitikker samt integration, som fremhævet i Det Europæiske Råds konklusioner, der vedtog EU-strategien for bæredygtig udvikling, og hvor Rådet blev opfordret til *"at færdiggøre og yderligere at udvikle sektorstrategierne for integration af miljøhensyn i alle relevante fællesskabspolitikker med henblik på at gennemføre dem snarest muligt [...]. Der bør i den forbindelse tages hensyn til de relevante målsætninger i det kommende sjette miljøhandlingsprogram og strategien for bæredygtig udvikling"*, og i denne forbindelse at *"tage hensyn til de relevante målsætninger i det kommende sjette miljøhandlingsprogram og strategien for bæredygtig udvikling"*.

På EU-plan suppleres den mere holistiske og langsigtede metode, der anvendes i de sektorpolitiske strategier for miljøintegrering, af det udvidede miljøvurderingsværktøj, der er udformet til at blive brugt i forbindelse med forslag om individuelle politiske foranstaltninger

¹ Punkt 58, Formandskabets konklusioner, Det Europæiske Råd i Bruxelles, den 20.-21. marts 2003.

² KOM(2003) 745, af 03.12.03.

³ Jf. tekstboks nedenfor.

⁴ Integrationens betydning blev bekræftet i udkastet til forfatningstraktat, der blev foreslået af Konventet om Den Europæiske Unions fremtid, den 18. juli 2003 (artikel II-37 og III-4). - Jf. <http://european-convention.eu.int/DraftTreaty.asp?lang=DA&Content=>

og tiltag⁵. Disse to instrumenter er nøglen til at finde den rigtige balance mellem de tre søjler i bæredygtig udvikling og således opnå et højere niveau af miljøintegration.

De i de senere år iværksatte tiltag har medført miljøforbedringer i adskillige sektorer. Fremskridtene med yderligere integrering af miljøhensyn ville imidlertid ske hurtigere, hvis alle sektorer gennemførte de forpligtelser i praksis, der er blevet indgået i de sidste fem år. Dette vil blive vanskeligt: da mange af de 'lavthængende frugter' i integreringen allerede er blevet plukket, må de næste bestræbelser i indsatsen for at vende de vedvarende ubæredygtige tendenser (jf. illustrationen i tekstboksen nedenfor) nødvendigvis i stadig større grad dreje sig om strukturelle reformer, der kunne forårsage spændinger mellem interessegrupperne i de berørte sektorer. Desuden er der behov for indsats på nationalt plan for at udvirke resultater af indgåede forpligtelser på EU-plan, da Fællesskabets kompetence på mange områder er begrænset.

Her beskrives først rammerne for miljøintegration på EU-plan siden lanceringen af Cardiff-processen i 1998. Derefter gives en sammenfattet gennemgang af statussen for miljøintegration i de sektorer, der er blevet anmodet om at udarbejde integrationsstrategier. Til sidst drages konklusionerne af, hvordan miljøintegrationen kan videreudvikles på EU-plan. I konklusionerne fremhæves de højt prioriterede foranstaltninger, der skal fremmes med gennemførelsen af Cardiff-processen, og hvilke supplerende foranstaltninger der skal støtte den på nationalt plan og fællesskabsplan, navnlig ved at tilpasse dem til og bygge videre på igangværende miljøpolitiske tiltag og 'win-win' løsninger.

2. EU-RAMMERNE FOR MILJØINTEGRATION

I fortsættelse af indsættelsen af den nye integrationsbestemmelse i Amsterdam-traktaten i 1997 indsatte Det Europæiske Råd i Luxembourg, december 1997, i konklusionerne, at det *"understreger sin overbevisning om, at miljøbeskyttelseskravene skal integreres i Fællesskabets politikker og aktioner, især for at fremme en bæredygtig udvikling"*, og *"det opfordrer derfor Kommissionen til inden mødet i juni 1998 at forelægge det en strategi for, hvordan dette mål kan nås"*⁶.

Kommissionens meddelelse *'Integration gennem partnerskab'*⁷ imødekom denne anmodning; den udstak de nødvendige foranstaltninger til at omsætte artikel 6 til konkrete resultater for integration af miljøkrav. De væsentligste retningslinjer omfatter:

- Kommissionen forpligtes til at sikre, at de væsentligste politiske tiltag integrerer miljøhensyn ved hjælp af en detaljeret miljøvurdering.
- Kommissionen forpligtes til at foretage en gennemgang af EU-politikker og udarbejde strategier for indsats i nøglesektorer, herunder fastlæggelse af politik og resultatindikatorer samt indikative mål.

⁵ Vurdering af virkninger på miljøet (VVM og Strategisk miljøvurdering (SMV) er andre redskaber til fremme af miljøintegration på nationalt eller regionalt plan (for projekter, planer og programmer).

⁶ Jf. punkt 56 i formandskabets konklusioner af Det Europæiske Råd i Luxembourg (den 12.-13. december 1997).

⁷ KOM(98) 333, af 27. juni 1998.

- Rådet opfordres til at fastsætte en række højtprioriterede foranstaltninger til inddragelse af miljøkrav samt effektive mekanismer til overvågning af strategiens gennemførelse.
- Det Europæiske Råd opfordres til regelmæssigt at overveje, om miljøhensyn integreres i de vigtigste sektorpolitikker.

Fem år senere er der blevet gjort store fremskridt med hensyn til de ovenstående retningslinjer og opnå større integration af miljøhensyn, heriblandt følgende milepæle:

- Lanceringen af **Cardiff-processen** i 1998. Det Europæiske Råd tog et vigtigt skridt til anvendelse i praksis af artikel 6 ved at anmode Rådet i de forskellige sammensætninger om at udarbejde strategier og programmer med henblik på at integrere miljøhensyn i deres politik, først og fremmest for energi, transport og landbrug. Processen omfatter nu ni sektorer (udover transport, landbrug og energi dækker Cardiff-processen industri, det indre marked, udvikling, fiskeri, almindelige anliggender samt økonomi og finans), som alle har vedtaget integrationsstrategier.
- I 1999 bragte Det Europæiske Råd i Helsingfors yderligere klarhed over **gennemførelsen af strategierne for integration af miljøhensyn**. Det erklærede, at *"Når strategierne for de enkelte sektorer er endeligt fastlagt, bør de straks iværksættes. Der må foretages regelmæssig evaluering, opfølgning og overvågning, så strategierne kan blive tilpasset og videreudviklet. Kommissionen og Rådet tilskyndes til at udvikle passende instrumenter og relevante data med henblik herpå"*⁸.
- 2001 markerede et vendepunkt i processen for miljøintegration med Det Europæiske Råds vedtagelse i Göteborg af en **EU-strategi for bæredygtig udvikling** og tilføjelsen af en tredje søjle, miljø-søjlen, til Lissabon-strategien. Nu skal økonomisk vækst og social samhørighed fremmes side om side med miljøbeskyttelse. I denne forbindelse opfordrede Det Europæiske Råd Rådet til *"at færdiggøre og yderligere at udvikle sektorstrategierne for integration af miljøhensyn i alle relevante fællesskabspolitikker med henblik på at gennemføre dem snarest muligt [...]". Der bør i den forbindelse tages hensyn til de relevante målsætninger i det kommende sjette miljøhandlingsprogram og strategien for bæredygtig udvikling"*⁹. De sektorstrategier for integration, der udarbejdes i forbindelse med Cardiff-processen, er således en af måderne til at gennemføre miljømålene i strategien for bæredygtig udvikling.
- Som led i gennemførelsen af EU-strategien for bæredygtig udvikling blev der indført et ensartet system for forhåndsevaluering og **konsekvensanalyse** af alle større sektorpolitiske forslag i Kommissionen i 2002,¹⁰ der startede med en pilotfase i 2003 og omfattede 43 forslag. Denne ordning vil gøre det muligt i hvert enkelt tilfælde at foretage afvejsninger baseret på en velfunderet analyse af de økonomiske, samfundsmæssige og miljømæssige virkninger, når der skal vedtages nye forslag. Det er et vigtigt supplement til sektorstrategiernes mere overordnede tilgang.

⁸ Punkt 47, formandskabets konklusioner, Det Europæiske Råd i Helsingfors, den 10.-11. december 1999.

⁹ Punkt 32, formandskabets konklusioner, Det Europæiske Råd i Göteborg, den 15.-16. juni 2001.

¹⁰ Kommissionens meddelelse om konsekvensanalyse, KOM(2002) 276 endelig af 5. juni 2002.

- I September 2002 satte ikrafttrædelsen af Kommissionens **6. miljøhandlingsprogram**¹¹ (**6. MHP**) fornyet fokus på betydningen af miljøintegration. Udarbejdelsen under det sjette MHP af temastrategier om væsentlige miljøspørgsmål giver mulighed for at udvirke en integration, da strategierne er tværgående og kræver en samlet indsats fra en bred vifte af sektorpolitikker.
- I Oktober 2002 opfordrede Rådet (miljø) Det Europæiske Råd til *“at opfordre Rådet i samlingerne med ansvar for **uddannelse, sundhed, forbrugeranliggender, turisme, forskning, beskæftigelse og socialpolitik** til at opstille strategier til fremme af bæredygtig udvikling ved integrering af miljøhensyn i deres nuværende politikker og indsats.”*¹²
- Fra 2003 havde de fleste gamle og nye EU-medlemsstater udarbejdet **nationale strategier for bæredygtig udvikling**, hvoraf mange behandler spørgsmålet om miljøintegration og sektorpolitikker.

MILJØBELASTNINGER I VIGTIGE INTEGRATIONSSEKTORER

I det følgende gives en illustration af de udfordringer, der skal tages op gennem miljøintegration, hvad angår nogle af de mest akutte miljøbelastninger i nøglesektorer for integration. Disse belastninger er blevet fastlagt, og EU er i færd med at iværksætte foranstaltninger desangående, som beskrevet i afsnit 3. I mange tilfælde er denne indsats for ny til, at resultaterne heraf kan mærkes¹³. Det er imidlertid nødvendigt fortsat at iværksætte yderligere miljøintegrationsbestræbelser på EU-plan og på nationalt plan, da nogle af de nuværende miljøtendenser er særlig alvorlige.

Fiskeri: Mennesker påvirker havmiljøet gennem fiskeri, men også gennem menneskeskabte klimaændringer, udledninger af forurenende stoffer og næringsstoffer samt en lang række forskellige anvendelser af havbunden, såsom sandudvinding og olieudvinding. Fiskebestandene ændrer sig også periodevis. På trods heraf er det fortsatte rovfiskeri hovedansvarlig for, at gydebestande og fangster er blevet halveret over de sidste 25 år, på trods af bestræbelserne på at behandle problemet. 40 % af alle EU-fangster tages fra bestande, der anses for at ligge under de sikre biologiske grænser. For nogle fisketypers vedkommende, navnlig bundfisk og diadrome fisk, er procentsatsen helt oppe på 60 %. Situationen for visse arter, såsom torsk og kulmule, er endnu mere kritisk. Situationen er imidlertid ikke dårlig for alle bestande. Pelagiske bestande er blevet større i de sidste tyve år ligesom reje- og jomfruhummerbestandene. Opsvinget for de pelagiske arter såsom nordsøsilde efter et kæmpefald i bestandene i 1970'erne er et bevis for potentialet for bestandforbedring, hvis der træffes de rigtige foranstaltninger. Den seneste rapport fra Det Internationale Havundersøgelsesråd (ICES) i oktober 2003 bekræfter behovet for genopretningsforanstaltninger med henblik på genopbygning af en række bestande¹⁴. På baggrund heraf er der blevet truffet en lang række foranstaltninger; senest i december

¹¹ Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 1600/2002/EF af 22. juli 2002 om fastlæggelse af Fællesskabets sjette miljøhandlingsprogram, EFT L 242 af 10. september 2002.

¹² Punkt 9, Rådets konklusioner (miljø) om gennemførelse af EU-strategien for bæredygtig udvikling og miljødimensionen af Johannesburg-forpligtelserne (Luxembourg, den 17. oktober 2002).

¹³ I transportsektoren kan f.eks. nævnes foranstaltninger med henblik på ændring af transportform fra vej- og lufttransport til mere miljøvenlige transportformer som tog og båd, biobrændselsdirektivet med et mål på 5,75 % af markedsandelen af brændstoffer inden 2010, forslaget om en ændring af Eurovignette-direktivet samt brændstofsbeskatning, med de lavere mindsteafgifter for brændsler med lavere CO₂-emissioner.

¹⁴ Herunder torsk i Nordsøen, Skagerrak, den østlige del af Den Engelske Kanal, Det Irske Hav og vest for Skotland, hvor ICES tilråder nulfangst. ICES's råd er det samme for hvilling i Det Irske Hav. Hvad angår kulmule fra Irland til Portugal, anbefaler ICES genopbygningsplaner og nulfangst for den sydlige kulmulebestand. Planer med henblik på genopbygning af bestande anbefales også for rødspætte i Nordsøen, torsk og rødspætte i Det Keltiske Hav og tunge i den vestlige del af Den Engelske Kanal samt Biscayabugten. Jf. Det Internationale Havundersøgelsesråds rapport om torske- og andre

2003 blev der i Rådet (fiskeri) enighed om genopretningsplaner for en række arter såvel som om flerårige forvaltningsplaner for første gang siden lanceringen af den fælles fiskeripolitik i 1983.

Transport: Transport er altafgørende for EU's økonomiske konkurrenceevne og for handel og turisme generelt. I takt med stigningen i økonomisk aktivitet og indtjening har tendensen været øget transportefterspørgsel, navnlig efter vejtransport og luftfart. Der er gjort betydelige fremskridt inden for køretøjs- og brændselsteknologi, der har givet reduktioner i lokale luftforurenende stoffer. Imidlertid er brændselseffektivitetsforbedringer hidtil blevet opvejet af væksten i både passager- og fragtttransport, der har medført en tydelig stigning i drivhusgasemissioner (The International Climate Change Partnership database, Det Europæiske Miljøagentur). Drivhusgasemissioner fra transportsektoren, hovedsagelig CO₂, steg med 20 % i EU mellem 1990 og 2000 for at udgøre 21 % af de samlede EU-drivhusgasemissioner, hvorved forbedringer i andre sektorer helt blev udlignet. På lokalt plan er der stadig væsentlige problemer, navnlig trafikkaos, støjforurening og partikelemissioner fra dieselanvendelse.

Landbrug: Halvdelen af EU-arealet er opdyrket - derfor er landbrug vigtigt for EU's natur. Landbrug har i århundreder bidraget til at skabe og opretholde en lang række værdifulde semi-naturlige levesteder. Disse giver i dag størstedelen af EU-landskaberne form og er hjemsted for nogle af EU's mange forskellige vilde dyr og planter. Forbindelserne mellem de rigt varierede naturlige levesteder og det opdyrkede land er indviklede. Der opretholdes mange værdifulde levesteder i Europas udbredte landbrugsarealer, mange vilde dyr og planters liv afhænger heraf, men landbruget kan også have negative virkninger for naturressourcerne. Forurening af jord, vand og luft, fragmentering af levesteder og tab af vilde dyr og planter kan være resultatet af u hensigtsmæssig landbrugspraksis og arealanvendelse. I de seneste år er bekymringerne steget angående virkningerne af intensive landbrugsproduktionsmetoder for både mennesker og miljø. Landbruget tegner sig fortsat for omkring 10 % af de samlede drivhusgasemissioner i EU, hovedsagelig methan- og nitrogenoxidemissioner på trods af en reduktion på 6,4 % i perioden 1990-2000. Desuden har den stadig større anvendelse af pesticider og gødningsstoffer resulteret i miljøforringelse. Den almene tendens i nitratkoncentrationerne i EU's vandområder kunne tjene som eksempel. Landbrugsaktiviteter er ikke den eneste aktivitet, der bidrager til vandforurening, men de er ansvarlige for en betydelig del af den. Generelt er nitratkoncentrationerne i grundvand meget høj; for 40 % af EU-området giver situationen årsag til bekymring (i 2001). EU's politikker, navnlig den fælles landbrugspolitik, sigter derfor i stadig større grad mod at afværge risikoen for miljøforringelse, idet landbrugere tilskyndes til at spille en positiv rolle i vedligeholdelsen af naturen og miljøet.

Energi: I 2000 var energisektoren stadig den største bidragsyder til de samlede EU-drivhusgasemissioner, idet sektoren tegnede sig for 27 % af alle EU15-emissioner¹⁵. EU's energiintensitet blev forbedret mellem 1985 og 2000 ved gennemsnitligt at falde med godt 1 % pr. år og derved påvise muligheder for en relativ afkobling af energianvendelse fra økonomisk vækst. Det er nødvendigt med yderligere bestræbelser for at forbedre tendenserne i øjeblikket. Både vedvarende energi og energieffektivitet giver muligheder for at reducere miljøbelastningerne, men fremskrivningerne er ikke opmuntrende. Andelen af vedvarende energikilder stiger f.eks. ikke hurtigt nok i øjeblikket til at opfylde EU-målene. Medens EU's samlede energiforbrug er steget jævnt med ca. 1 % pr. år siden 1985, er andelen af vedvarende energikilder forblevet ringe med omkring 6 % (2001). Medlemsstaterne er ved at gennemføre politikker med henblik på fremme af vedvarende energikilder i henhold til direktiverne om vedvarende elektricitet og biobrændsler. Selv om det måtte være for tidligt at drage faste konklusioner, forekommer det sandsynligt, at det er nødvendigt med en kraftigere indsats. God gennemførelse af allerede vedtagne foranstaltninger er yderst vigtig. De nyeste fremskrivninger fra Miljøagenturet peger på, at medmindre der træffes yderligere foranstaltninger, vil EU ikke kunne imødekomme det indikative mål på 12 % inden 2010. Det forekommer ligeledes usandsynligt, at EU vil kunne nå det indikative mål med at fremstille 22 % af bruttoelforbruget med vedvarende energikilder inden 2010. Hvad angår energieffektivitet, er det lønsomme potentiale for energibesparelser, der anslås til omkring 18 % af det aktuelle energiforbrug, endnu ikke udnyttet fuldt ud. I henhold til 'World Energy, Technology and Climate Policy Outlook', der blev offentliggjort af

fiskebestande i det nordøstlige Atlanterhav (24. oktober 2003). –

<http://www.ices.dk/committee/acfm/comwork/report/asp/acfmrep.asp>)

15

Energisektoren betyder kulminedrift, olie- og gasudvinding, raffinaderier, elkraft osv. og ikke energianvendelse i industrien, transportsektoren, husholdninger osv.

Europa-Kommissionen i maj i 2003¹⁶, med et "business as usual"-scenario (der ikke omfatter de seneste EU-tiltag vedrørende klimaændringer) vil verdens energiforbrug være blevet fordoblet i 2030; fossilt brændsel – olie – vil fortsætte med at dominere som energikilde, og kuldioxidemissionerne vil være næsten dobbelt så store som i 1990. Alternative scenarier baseret på en kraftig udvikling af vedvarende energikilder og energieffektivitet viser, at der kan findes lønsomme løsninger med de rigtige politiske tiltag.

Industri: Foranstaltninger med henblik på at integrere miljøhensyn i industriaktiviteter har resulteret i væsentlige positive resultater. Disse bestræbelser bidrog til en samlet reduktion af kuldioxidemissionerne fra EU's fremstillingsindustri på over 11 % fra 1985 til 2000. Samtidig steg produktionen med 31 % over samme årrække. Der er ligeledes sket en fuldstændig afkobling af produktionen fra emissioner af forsurende gasser og ozonforløbere, medens der er sket en relativ afkobling af produktion fra energi- og råstofanvendelse¹⁷. På trods af væsentlige forbedringer i industrien i de seneste tiår med hensyn til forskellige vigtige forurenende stoffer, tegner industriproduktionsprocesser sig imidlertid stadig for en betydelig andel af den samlede forurening i Europa. Industrien tegner sig for 21 % af EU's samlede drivhusgasemissioner og er en af de største forureningskilder (f.eks. tungmetaller, flygtige organiske forbindelser, næringsstoffer).

3. SEKTORVURDERING

I dette afsnit behandles de ni sektorer, der hidtil omfattes af Cardiff-processen: landbrug, energi, transport, udviklingssamarbejde, industri, det indre marked, fiskeri, økonomiske og finansielle anliggender og handel samt udenrigspolitik¹⁸.

Vurderingen i det følgende forelægges således, at den afspejler rækkefølgen, hvori Rådet i forskellige sammensætninger blev opfordret til at udarbejde integrationsstrategier. Da EU's stats- og regeringschefer på deres møde i juni 1998 lancerede Cardiff-processen, opfordrede de tre sektorer - landbrug, transport og energi - til at starte processen. Andre sektorer blev opfordret til det samme på de følgende Europæiske Råd: udvikling, industri og det indre marked i december 1998, og fiskeri, økonomiske og finansielle anliggender og handel samt udenrigspolitik (generelle anliggender) i juni 1999.

Udgangspunktet for denne sektorvurdering er strategigennemførelse snarere end strategiudarbejdelse eller -indhold¹⁹. Miljøintegrationsstrategier skal vurderes på deres kapacitet til at give resultater af forpligtelser og/eller satte målsætninger.

For hver af de ni sektorer behandles i vurderingen de hidtil trufne foranstaltninger, peger på de seneste udviklinger i indsatsen og fremhæver de udfordringer og muligheder, der er for miljøintegration i det kommende år. De bestræbelser, der er truffet med henblik på miljøintegration, vurderes efter prioritetsmålsætninger (jf. tabeller under hver sektorafsnit). Disse målsætninger er uddraget af forpligtelser, Rådet har indgået i forskellige sektorintegrationsstrategier, der er blevet suppleret af forpligtelser, der er indgået efterfølgende, navnlig i EU's sjette miljøhandlingsprogram, EU-strategien for bæredygtig

¹⁶ WETO-undersøgelsen, 'World Energy, Technology and Climate Policy Outlook', der blev offentliggjort af Europa-Kommissionen den 12. maj 2003, blev udarbejdet af et konsortium af EU-forskningshold, herunder ENERDATA og CNRS-IEPE fra Frankrig, Bureau Fédéral du Plan i Belgien og Kommissionens Fælles Forskningscenters anlæg i Sevilla, Spanien. – jf. http://194.185.30.69/energysite/gp/gp_pubs_en.html

¹⁷ Jf. kapitel 5 i EF-konkurrenceberetningen 2002.

¹⁸ Det bør bemærkes, at der træffes foranstaltninger med henblik på at integrere miljøhensyn på andre sektorpolitiske områder, f.eks. gennem EU's forskningsprogrammer. Det sjette rammeprogram indeholder temaprioriteter vedrørende bæredygtig udvikling, globale ændringer og økosystemer, der fokuserer på miljøet såvel som transport og energi, hvoraf nogle foranstaltninger er fremhævet i tabellerne nedenfor. Det samlede budget for dette tema i fire år er 2,12 mia. EUR.

¹⁹ Sidstnævnte blev behandlet i adskillige undersøgelser, som medlemsstaterne fik gennemført i 2001.

udvikling og gennemførelsesplanen fra Johannesburg-topmødet om bæredygtig udvikling. Der er overordnede selektive målsætninger, som man kan sætte de hidtidige integrationsbestrebelse op imod; der er iblandt nået mere end det, der blev nedfældet i de oprindelige strategier.

3.1. Landbrug

Status

Sektorpolitiske forpligtelser		
15. november 1999	Integrationsstrategi for landbruget vedtaget i Rådet	
24. april 2001	Rådets konklusioner om landbrugets integration	
10. juli 2002	Kommissionens forslag til midvejsrevision af den fælles landbrugspolitik	
Juni 2003	Enighed i Rådet (landbrug) om landbrugsreformen	
Ved udgangen af 2003	Frist for hvornår gennemgangen af integrationsstrategien skal have fundet sted.	
Prioriterede målsætninger for miljøintegration		Fremskridt hidtil
		Kommissionen Kommissionen og Rådet/Parlamentet
Reducere sundheds- og miljøfarer forårsaget af landbruget (kilde: 1999 Integrationsstrategi, EU SDS ²⁰ , 6. miljøhandlingsprogram)		Kommissionens forslag KOM (2002) 394 om fuldstændig afkobling af støtte fra produktion fra 2005 og mere overordnede krav om krydsoverensstemmelse og obligatoriske konsulenttjenester for landmænd i tilknytning til krydsoverensstemmelse. Rådets forordning 1782/2003 indfører enkeltbetaling til en bedrift (SFP) afkoblet fra produktionen fra 2005 (og senest 2007). SFP og anden direkte støtte gøres betinget af overensstemmelse med miljøkrav og andre standarder samt gode landbrugsmæssige og miljømæssige forhold (krydsoverensstemmelse). Med Rådets forordning 1783/2003 øges landdistriktsudviklingens indsats for miljø med større samfinansiering til miljøvenlige landbrugsforanstaltninger, støtte til konsulenttjenester for landbrugere (frivillig for landbrugere). Den anden pakke af reform af de fælles markedsordninger, Rådet besluttede den 22. april 2004 (tobak, olivenolie, bomuld og humle), bekræfter den kursændring, der blev taget i 2003-reformen af den fælles landbrugspolitik med afkobling af støtte fra produktion i de berørte sektorer.

²⁰ EU Sustainable Development Strategy (strategi for bæredygtig udvikling) vedtaget af Det Europæiske Råd, Göteborg 2001

Bedre beskyttelse af natur/landskab og biodiversitet (kilde: 1999 Integrationsstrategi, EU SDS, sjette miljøhandlingsprogram, Johannesburg-gennemførelsesplanen, WSSD)	Forpligtelse til at anvende nye midler fra landdistrikt-udviklingsprogrammet til at finansiere forvaltning af Natura 2000-områder.	Krav om kryds-overensstemmelse i henhold til forordning 1783/03 omfatter overholdelse af direktiverne om vilde fugle og levesteder for at opretholde levesteder og landskaber. Artikel 16 muliggør højere støtteniveauer for landbrugspraksis og -forvaltning, der er i overensstemmelse med beskyttelse af biodiversitet i Natura 2000-områder.
Reducere landbrugets drivhusgasemissioner (kilde: 1999 Integrationsstrategi, EU SDS, sjette miljøhandlingsprogram)		Der indføres energiafgrødepræmie. Muligheden for at dyrke nonfood-afgrøder på brakland opretholdes.
Bæredygtig anvendelse af naturskabte ressourcer - inkl. forbedret anvendelse af vandressourcer (kilde: 1999 Integrationsstrategi, EU SDS, sjette miljøhandlingsprogram)		Afkobling af landbrugsstøtte iht. forordning 1782/03 forventes at føre til mere bæredygtig anvendelse af vandressourcer
Udvikle miljøindikatorer på landbrugsområdet (Kilde: 1999 Integrationsstrategi, sjette miljøhandlingsprogram)	Med IRENA ²¹ -projektet udvikles der 35 miljøindikatorer for landbruget til at vurdere omfanget af miljøintegration i den fælles landbrugspolitik. Der forelægges inden udgangen af 2004 35 indikator-informationsblade og to rapporter.	

Miljøintegrationens udfordringer og muligheder

Reformen i 2003 af den fælles landbrugspolitik er et vigtigt skridt fremad med henblik på miljøintegration med på den ene side foranstaltninger, der integrerer miljøhensyn i landbrugsmarkeds- og -indkomspolitik, og på den anden målrettede miljøforanstaltninger i programmer for landdistriktudvikling. Næste trin er anvendelse af de nye og udvidede instrumenter, der nu er til rådighed for medlemsstaterne, på den bedst mulige måde til konkret at forbedre landbrugets miljøresultater. Gennemførelse af krydsoverensstemmelsesstandarder vil f.eks. tilskynde landbrugere til at tilpasse deres metoder til miljøkrav. Konsulenttjeneste for bedrifter vil blive et vigtigt værktøj til forbedring af anvendelsen af standarder og anvendelse af god praksis i produktionsprocessen.

Andre muligheder for miljøintegration omfatter:

- Midtvejsvurdering af **politikken for udvikling i landdistrikter** og drøftelsen af den nye programperiode 2007-2013 er en mulighed for yderligere at forøge bidraget fra landudvikling til miljøpolitikens målsætninger i forbindelse med det sjette miljøhandlingsprogram og Johannesburg-gennemførelsesplanen, navnlig hvad angår

²¹

Indikatorrapport om integration af miljøhensyn i den fælles landbrugspolitik

klimaændringer og beskyttelse af Natura 2000-områder og andre miljøspørgsmål. I denne forbindelse angives det i Kommissionens meddelelse "Fremtiden skaber vi i fællesskab" (KOM (101) 2004), at den fremtidige politik for udvikling af landdistrikter vil fokusere på konkurrenceevne, forbedring af miljøet og landskaber, herunder Natura 2000, og livskvalitet i landdistrikter.

- **Temastrategierne for bæredygtig anvendelse af pesticider og jord**, der skal gennemføres i 2004 og 2005 har henholdsvis til hensigt at reducere pesticiders virkninger på menneskers sundhed og miljøet samt mere generelt at opnå en mere bæredygtig anvendelse af pesticider og fremme bæredygtig anvendelse af jorden, navnlig med fokus på forebyggelse af erosion, forringelse, kontaminering og ørkendannelse. En måde til at nå disse mål på er at tilpasse landbrugsmetoderne yderligere.
- Kommissionens meddelelse til Europa-Parlamentet og Rådet om en handlingsplan til fremme af **økologisk landbrug** vil blive forelagt i første halvdel af 2004.

3.2. Transport

Status

Sektorpolitiske forpligtelser		
6. oktober 1999	Integrationsstrategi for transport vedtaget i Rådet	
21. marts 2001	Kommissionens gennemgang af Rådets (transport) integrationsstrategi	
4.-5. april 2001	Rådets resolution om integration af miljøhensyn i transportpolitik	
12. september 2001	Kommissionens hvidbog om transportpolitik	
6. december 2002	Rådets konklusioner om integration af miljø og bæredygtig udvikling i transportpolitik - bekræftelse af forpligtelsen til at gennemføre den operationelle del af strategien inden udgangen af 2004 og regelmæssigt revidere den	
Prioriterede målsætninger for miljøintegration		Fremskridt hidtil
	Kommissionen	Kommissionen og Rådet/Parlamentet
Vægtskifte mellem transportformer (kilde: 1999 Integrationsstrategi, EU SDS, hvidbog om transportpolitik, sjette miljøhandlingsprogram)	Tiltag med henblik på at sikre interoperabilitet og forenelighed mellem nationale jernbanesystemer og udvikle integration med andre transportmidler - pakke af tekniske specifikationer vedtaget i 2002 Kommissionens forslag om intermodale lasteenheder, KOM (2003) 155 Kommissionens program til fremme af nærskibsfarten, KOM (2003) 155 Ændret forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om medlemsstaternes håndtering af krav om offentlig service og indgåelse af kontrakter om offentlig service inden for personbefordring med jernbane og ad vej og indre vandveje, KOM (2002) 107 Tredje jernbanepakke med foranstaltninger til genoplivning af Europas jernbaner. Pakken består af en meddelelse, fire lovtiltag og et arbejdsdokument om den udvidede konsekvensanalyse for gradvis åbning af markedet for internationale	Anden jernbanepakke vedtaget i april 2004, der indeholder: – Tiltag til reform og liberalisering af jernbanesektoren for at øge dens konkurrenceevne og standse faldet i anvendelsen heraf - pakke (ændring af direktiv 1991/440) – Tiltag for at sikre interoperabilitet og forenelighed mellem nationale jernbanesystemer og udvikle integration med andre transportformer - (direktiv 96/48/EF og 2001/16/EF) – Forordning om oprettelse af et europæisk jernbaneagentur – Sikkerhedsdirektivet (KOM(2002)21) Ændring af beslutning 1692/96/EF om Fællesskabets retningslinjer for udvikling af det transeuropæiske transportnet vedtaget i april 2004

	passagertjenester, vedtaget i marts 2004, KOM (2004) 139, 140, 142, 143, 144.	Marco Polo støtteprogram for intermodal godstransport, vedtaget juli 2003. Sjette rammeprogram for FTU, vedtaget i 2002, støtte til forskning og udvikling af bæredygtige transportsystemer (under prioritet 6 - bæredygtig udvikling, globale miljøændringer og økosystemer).
Fair og effektiv prissætning for transportinfrastruktur (kilde: 1999 Integrationsstrategi, EU SDS, sjette miljøhandlingsprogram)	Kommissionens forslag om ændring af Eurovignette-direktivet om afgifter for tunge godskøretøjer, vedtaget juli 2003, KOM (2003) 448.	Direktiv 2001/14/EF af 26. februar 2001 om tildeling af jernbaneinfrastrukturkapacitet og opkrævning af afgifter for brug af jernbaneinfrastruktur samt sikkerhedscertificering
Kvantificerede mål og indikatorer (kilde: 1999 Integrationsstrategi, sjette miljøhandlingsprogram)	Indikatorer: Transport- og miljørapporteringsmekanismer (TERM)	
Reducere transportens drivhusgasemissioner (kilde: 1999 Integrationsstrategi, EU SDS, hvidbogen om transportpolitik, sjette miljøhandlingsprogram)	Forhandlet aftale med bilindustrien til støtte for forpligtelsen om at nå 140g/km inden 2008/9: europæiske og japanske bilfabrikanter på vej til at nå deres forpligtelser, koreansk bilindustri er noget bagud.	Direktiv 2003/30/EF om fremme af biobrændstoffer og andre fornyelige brændstoffer til transport vedtaget i 2003 vedtaget i 2003 med et indikativt mål på 5,75 % af biobrændstoffers bidrag til diesel- og benzinforbruget i 2010.
Reducere andre luftforurenende stoffer (kilde: 1999 Integrationsstrategi, hvidbogen om transportpolitik, sjette miljøhandlingsprogram)		Rådets og Europa-Parlamentets holdning til Kommissionens strategi for emissioner fra skibe, december 2003 Vedtagelse af direktiv 2003/17/EF, der indfører krav om svovlindholdet i brændstoffer til vejtransport. I 2003 havde kun 5 medlemsstater ratificeret bilag VI til MARPOL-konventionen om forebyggelse af luftforurening fra skibe

Reducere støj fra transport (kilde: 1999 Integrationsstrategi, hvidbogen om transportpolitik, sjette miljøhandlingsprogram)		Direktiv 2002/49/EF om ekstern støj med krav om udarbejdelse af strategiske støjkort inden 2007 EF-rammebestemmelser for støjrelaterede driftsrestriktioner i Fællesskabets lufthavne – direktiv 2002/30/EF - herunder udfasning af kapitel-2 fly i EU fra 1. april 2002.
Sikrere og renere søtransport (kilde: 1999 Integrationsstrategi, hvidbogen om transportpolitik, sjette miljøhandlingsprogram)	Ændret forslag til et direktiv om overførsel af affald KOM (2004) 172 Forslag til ændring af direktiv om svovlindholdet i skibsbrændstoffer KOM (2002) 595. Kommissionens forslag (marts 2003) om gennemførelse af internationale regler for at forebygge forsætlige udledninger af affald eller lastrester til havet og om pålæggelse af sanktioner mod de ansvarlige for forurening fra skibe.	Vedtagelse af en række direktiver og forordninger under Erika-pakkerne I og II i 2001, der indfører nye søsikkerhedsforanstaltninger for at reducere risikoen for olieudledninger. Vedtagelse af forordning 1726/03 om forbud mod transport af tung olie i olietankskibe med enkeltskrog og fremskyndet udfasning af enkeltskrogsoletankskibe og ændring til MARPOL-konventionen godkendt i december 2003 med henblik herpå. Udvidelse af Det Europæiske Agentur for Søfartssikkerheds rolle, Europa-Parlamentets beslutning af februar 2004
Afkobling af transportens vækst fra den økonomiske vækst (kilde: 1999 Integrationsstrategi, EU SDS, sjette miljøhandlingsprogram)	Gennemførelse af omkring 60 foranstaltninger udstukket i hvidbogen om den europæiske transportpolitik forventes at udvirke en afkobling af forbindelsen mellem transportens vækst og økonomisk vækst, uden behov for unødigt at begrænse mobiliteten for mennesker og gods.	“STEER”: transportdelen af programmet 'Intelligent Energi - Europa', der sigter mod at behandle transport/energi-spørgsmål.

Miljøintegrationens udfordringer og muligheder

I Rådets konklusioner af mødet (transport) den 6. december 2002 noterede det sig, *"at selv om der er gjort fremskridt med hensyn til at reducere transportens miljøkonsekvenser i medlemsstaterne og på fællesskabsniveau, kræver det fortsat store fremskridt at nå målene i den strategi, Rådet vedtog i 1999."* Behovet for yderligere indsats blev bekræftet i statusrapporten fra 2003 om det europæiske klimaændringsprogram (forkortet ECCP), der fremførte, at *"begrænsningen af drivhusgasser i transportsektoren vil kræve, at der udvikles*

nye strategier og udbygges politikker og foranstaltninger for fremtiden. Dette er nødvendigt for at bevare de generelle reduktioner, der er opnået med henblik på at nå målet for den første forpligtelsesperiode, og endnu vigtigere, med henblik på fremtidige forpligtelsesperioder." Hvidbogen om transport består af en række foranstaltninger, der spænder fra prisfastsættelse til genoplivning af alternative transportformer til vejtransport og målrettet investering i de transeuropæiske net. Denne integrerede tilgang sigter mod at gøre det muligt for alternative transportformers markedsandel igen at nå deres 1998-niveauer og således ændre balancen mellem transportformerne fra 2010 og fremefter. At opnå dette er sværere end det måtte se ud til, eftersom der har været en historisk uligevægt til fordel for vejtransport i de sidste 50 år. En ordentlig gennemførelse af de foranstaltninger, der er foreslået i forbindelse med hvidbogen, er af største vigtighed. Andre muligheder for miljøintegration omfatter:

- En fortsættelse af bestræbelserne på at ændre balancen mellem transportformer, navnlig ved en fuldstændig gennemførelse af foranstaltningerne i hvidbogen om transportpolitik²².
- Drøftelser af den hurtige vækst i drivhusgasemissioner fra luftfart og skibsfart i Den Internationale Civilluftfartsorganisation og Den Internationale Søfartsorganisation har endnu ikke resulteret i konkrete forslag. Specifikke tiltag med henblik på at reducere emissioner vil skulle træffes på EU-plan som fastsat i det sjette miljøhandlingsprogram.
- Emissionsstandarder, navnlig fint partikelstøv og NOx-emissioner fra dieselmotorer og -lastvogne, kræver samtidigt mere opmærksomhed.
- I Kommissionens bidrag til Det Europæiske Råd i Göteborg blev der opfordret til et balanceskift mellem transportformer ved hjælp af en investeringspolitik til fordel for infrastruktur til jernbaner, indre vandveje, nærskibstrafik og intermodale operationer. De transeuropæiske net skal i denne forbindelse spille en vigtig rolle. Gennemførelsen af de **transeuropæiske net** (TEN), der blev fremmet gennem det europæiske vækstinitiativ ved 'Quick-start'-programmet, skal ske i overensstemmelse med miljøstandarder. *"Projekter, der er forbundet med store miljømæssige gevinster, bør tildeles præference. Det kan dreje sig om projekter, der tilstræber at støtte anvendelsen af brint som brændstof, eller projekter, der går ud på at overføre trafikken fra vejtransport til jernbanetransport eller fra vejtransport til søtransport"*²³. Som første skridt bør der ved fastlæggelse af prioriteter til kommende projekter tages fuldt ud hensyn til EU's forpligtelser vedrørende miljø og bæredygtig udvikling.
- De frivillige CO₂-forpligtelser indgået af personbilsfabrikanter skal til midvejsrevision i 2003/04. Et aspekt er at undersøge muligheden for at nå tættere på Fællesskabets mål med 120 CO₂/km inden 2012. Derudover skal strategiens andre søjler, f.eks. bilafgifter og -mærkning, udvikles yderligere.
- Foranstaltninger med henblik på at tilskynde til at købe køretøjer, der anvender mindre energi og med færre forurenende emissioner, skal fremmes.

²² KOM(2003) 745 af 3. december 2003, s. 46.

²³ Meddelelse fra Kommissionen - Et europæiske vækstinitiativ - Investering i net og viden med henblik på vækst og beskæftigelse - KOM (2003) 690 endelig af 11. november 2003.

- Der er planlagt andre foranstaltninger til at reducere risikoen for søfartsulykker og tilknyttede miljøvirkninger, herunder en 'Erika III'-pakke. Disse bør omfatte udarbejdelse af lovbestemmelser om undersøgelser efter ulykker, harmoniseret trafikinformations- og -styringssystem samt udbygning af kontrol i havne. Det er nødvendigt at arbejde på at bygge videre på de forpligtelser, som adskillige medlemsstater har indgået gennem IMO, om at udpege særlig sårbare havområder.

3.3. Energi

Status

Sektorpolitiske forpligtelser		
November 1999	Integrationsstrategi for energi vedtaget i Rådet	
29. november 2000	Kommissionens grønbog: "På vej mod en europæisk strategi for energiforsyningssikkerhed"	
21. marts 2001	Kommissionens revision af integrationsstrategien for energi	
14.-15. maj 2001	Rådets resolution (industri/energi) om energiintegration, der sætter fristen til december 2002 for anden situationsrapport	
15.-16. juni 2001	Andet sæt indikatorer forelagt Det Europæiske Råd i Göteborg	
25. november 2002	Rådets konklusioner om bæredygtig udvikling - forpligtelse til at videreføre gennemførelsen af strategien på en sådan måde, at den støtter konklusionerne af verdenstopmødet i 2002 om bæredygtig udvikling.	
Prioriterede målsætninger for miljøintegration		Hidtidige milepæle
		Kommissionen Kommissionen og Rådet/Parlamentet
Fremme af effektiv anvendelse og produktion af energi (kilde: 1999 Integrationsstrategi, grønbog om energiforsyning, EU SDS, sjette miljøhandlingsprogram, Johannesburg-gennemførelsesplanen, WSSD)		Kommissionens forslag til direktiv, KOM (2003) 453 om rammerne for fastlæggelse af krav til miljøvenligt design af energiforbrugende produkter, vedtaget i august 2003 Kommissionens forslag til direktiv KOM (2003) 739 om energieffektivitet i slutanvendelserne og om energitjenester, vedtaget december 2003 Direktiv 2002/ 31/EF, 2002/ 40/EF og 2003/66/EF om energimærkning af husholdningsapparater Direktiv 2002/91/EF vedtaget i december 2002 om bygningers energimæssige ydeevne Direktiv 2004/8/EF om kraftvarmeproduktion, vedtaget februar 2004.
Udvikling af et effektivt indre energimarked (herunder adgang for vedvarende energigeneratorer) (1999 Integrationsstrategi, grønbog om energiforsyning)		Ændring af direktiver om det indre energimarked under direktiv 2003/54/EF (elektricitet) og 2003/55/EF (gas) – mere fokus på forbrugervalg, energieffektivitet og prioriteret adgang for vedvarende energikilder
Øge konkurrenceevnen og anvendelsen af vedvarende energikilder (kilde: 1999 Integrationsstrategi, grønbog om energiforsyning, EU SDS, sjette miljøhandlingsprogram, Johannesburg-gennemførelsesplanen, WSSD)		Direktiv 2001/77/EF om fremme af elektricitet produceret fra vedvarende energikilder, vedtaget i september 2001, med et indikativt EU-mål på 22 % af elforbruget fra vedvarende energikilder i 2010. Direktiv 2003/30/EF, vedtaget i maj 2003, om

		fremme af biobrændstoffer og andre fornyelige brændstoffer til transport
Internalisere de eksterne omkostninger/miljømæssige fordele (kilde: 1999 Integrationsstrategi, EU SDS, sjette miljøhandlingsprogram, Johannesburg-gennemførelsesplanen)		Beskatning af energiprodukter og elektricitet, direktiv 2003/96/EF vedtaget i oktober 2003
Passende prioritering af energiforskning og teknologisk udviklings- og demonstrationsaktiviteter i Europa (kilde: 1999 Integrationsstrategi, grønbog om energiforsyning, EU SDS)		Intelligent energi i Europa - EF-program for 2003-2006 til fremme af energieffektivitet og vedvarende energi, sjette rammeprogram for FTU, vedtaget i 2002, støtte til forskning i bæredygtige energisystemer (under prioritet 6 - bæredygtig udvikling, globale miljøændringer og økosystemer)
Udvikle integrationsindikatorer til at overvåge fremskridt (Kilde: 1999 Integrationsstrategi, sjette miljøhandlingsprogram)	Indikatorer: ERM (Energi-miljø indikatorer)	
Bidrag til opfyldelse af Kyoto-mål (Kilde: 1999 Integrationsstrategi, EU SDS, sjette miljøhandlingsprogram)		Direktiv 2003/87/EF om handel med kvoter for drivhusgasemissioner, vedtaget oktober 2003

Miljøintegrationens udfordringer og muligheder

Den anden gennemgang af energistrategien skulle foretages i 2002. I stedet vedtog Rådet (energi, den 25. november 2002) konklusioner om bæredygtig udvikling, hvori det mindede om, hvor vigtigt det var at nå målsætningen i 2010 med 12 % af elforbruget fra vedvarende energikilder. Rådet tilskyndede desuden til at fremme energisystemer, der er forenelige med bæredygtig udvikling ved at anvende bedre markedssignaler og ved at fjerne markedsforvridninger, og opfordrede til udvidet anvendelse af markedsbaserede instrumenter på energiområdet.

Med hensyn til gennemførelse af integrationsstrategien erklærede Rådet, at det er fast besluttet på *"at videreføre gennemførelsen af foranstaltninger [...], som bidrager til at opfylde de forpligtelser, der blev indgået på WSSD²⁴."* I lyset heraf vil fremtidig indsats fokusere på følgende områder og samtidig supplere de langsigtede energipolitiske målsætninger med hensyn til energisikkerhed og energimarkeders økonomiske funktion:

- **Rettidig gennemførelse af direktivet om fremme af elektricitet fra vedvarende energikilder** og anden relevant lovgivning, der for nylig er sat som prioritet. Igangværende støtteordninger for vedvarende energikilder i medlemsstaterne kan give værdifuld praktisk ekspertise om de forskellige støttesystemers miljømæssige og økonomiske succes. Det er nødvendigt med en proaktiv politik i medlemsstaterne for at opnå en rimelig integration af

²⁴ WSSD: Anden 'World Summit on Sustainable Development' afholdt i Johannesburg i august-september 2002.

vedvarende energikilder i det liberaliserede indre elmarked og samtidig fuldt ud erkende deres miljømæssige og samfundsmæssige værdi. Det er desuden nødvendigt yderligere at støtte teknologiske gennembrud inden for vedvarende energikilder og effektiv formidling af forskning inden for energieffektivitet for at bekæmpe markedshindringer²⁵.

- I betragtning af energirelaterede emissioners betydning og med henblik på at omsætte lovgivning til konkrete miljøresultater er det vigtigt, at medlemsstaterne færdiggør deres nationale kvotetildelingsplaner i henhold til direktivet om handel med emissionskvoter, der skal forelægges Kommissionen i marts 2004, og øge deres bestræbelser for at nå deres byrdefordelingsmål i henhold til Kyoto-protokollen ved at udvikle og gennemføre nationale klimaændringsstrategier. Derudover skal der overvejes nye tiltag for yderligere at integrere miljøet i energipolitikken.

²⁵ Det bør i denne forbindelse bemærkes, at EU-medlemsstaterne var de grundlæggende medlemmer af Johannesburg-koalitionen for vedvarende energi. (Mere info på <http://forum.europa.eu.int/Public/irc/env/ctf/home>) (jf. også nedenfor)

3.4. Industri

Status

Sektorpolitiske forpligtelser		
November 1999	Rådets rapport til Det Europæiske Råd i Helsingfors om miljøintegration	
14.-15. maj 2001	Rådets konklusioner om industriens integration	
6. juni 2002	Rådets konklusioner om erhvervspolitikens bidrag til bæredygtig udvikling - Kommissionen blev opfordret til at <i>aflægge rapport hvert andet år om de fremskridt, der er gjort med erhvervspolitikens bidrag til bæredygtig udvikling</i> , og Rådet påtog sig at foretage en evaluering med jævne mellemrum af, hvorvidt ligevægten mellem de tre søjler i den bæredygtige udvikling opretholdes, navnlig med hensyn til sikring af de europæiske virksomheders konkurrenceevne, og at drage passende konklusioner vedrørende eventuelle korrigerende foranstaltninger, som måtte være påkrævet.	
Prioriterede målsætninger for miljøintegration		Hidtidige milepæle
		Kommissionen Kommissionen og Rådet/Parlamentet
Reducere kemikaliers virkninger på menneskers sundhed og miljøet (kilde: EU SDS, sjette miljøhandlingsprogram, Johannesburg-gennemførelsesplanen, WSSD)		Forslag til ny retsakt om registrering, vurdering og godkendelse af samt begrænsninger for kemikalier (Reach) – KOM (2003) 644, oktober 2003 Forslag til direktiv KOM (2003) 723 om genvinding af batterier vedtaget november 2003.
Integrering af miljøhensyn i standardiseringstiltag for at nå miljømål og støtte bæredygtig udvikling (Kilde: Rådets integrationsbeslutninger 2002, EU SDS)		Meddelelse om inddragelse af miljøhensyn i den europæiske standardisering, KOM (2004) 130, februar 2004
Bæredygtig produktion og forbrug (kilde: Rådets integrationsbeslutninger og rapporter 1999, 2002, EU SDS, sjette miljøhandlingsprogram, Johannesburg-gennemførelsesplanen, WSSD)		Meddelelse 'Grundlæggende retningslinjer for bæredygtig europæisk turisme' (KOM(2003)716 af november 2003 Udvikling af integreret produktspolitik (IPP), herunder meddelelse om IPP, KOM (2003) 302, juni 2003 Meddelelsen "På vej mod bæredygtig produktion", en status over gennemførelsen af integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening - IPPC-direktivet, KOM (2003) 354, juni 2003 Meddelelsen 'Industripolitik i

	et udvidet Europa' (KOM (2002) 714) af december 2002 erkendte behovet for at udbygge indsatsen inden for bæredygtig produktion Første BEST (udveksling af bedste praksis) undersøgelse af miljøstyringssystemer og SMV (2002)	
Bidrage til Kyoto-protokollens mål (Kilde: Rådets rapport 1999, EU SDS, sjette miljøhandlingsprogram)		Direktiv 2003/87/EF om handel med kvoter for drivhusgasemissioner, oktober 2003
Fremme udvikling af miljøteknologi (Kilde: Rådets afgørelse 2002, EU SDS, sjette miljøhandlingsprogram)	Forslag til en handlingsplan for miljøteknologi KOM (2004) 38, januar 2004	

Miljøintegrationens udfordringer og muligheder

- Rådets og Parlamentets vedtagelse af Kommissionens forslag til en **ny kemikaliepolitik** er af høj prioritet, for at Reach-systemet kan træde i kraft til tiden.
- Meddelelsen om **bæredygtig produktion**, der er planlagt i 2004, vil fokusere på den måde, producenter integrerer miljøaspekter (foranstaltninger til at reducere deres produktionsprocessers og deres produkters virkninger på miljøet) i deres langsigtede erhvervsstrategi og skabe markedsmuligheder ved hjælp af bedre miljøresultater.
- **Temastrategien for affaldsforebyggelse og -genvinding sammen med strategien for bæredygtig anvendelse af naturressourcer**, der er planlagt til 2005, vil fokusere på måder og midler til at fremme en mere bæredygtig affaldsforvaltning, reducere affaldsproduktion for at minimere miljøvirkningerne af affaldsproduktion og øge ressourceeffektivitet og mindske ressourceanvendelse.
- Handlingsplan **for innovation**, der er planlagt til 2004 som opfølgning til Kommissionens meddelelse om innovation fra 2003, vil bidrage til yderligere at fremme rene teknologier i tråd med den handlingsplan for miljøteknologi (Etap), der blev vedtaget i januar 2004.
- Det **nye program for virksomheders konkurrenceevne**, der skal vedtages i 2004 for at erstatte det igangværende flerårige program til fremme af initiativ og iværksætterånd, der udløber i 2005, vil udvirke fremskridt i retning af målsætningerne i Lissabon-strategien og derfor omfatte miljøintegration.

3.5. Det indre marked

Status

Sektorpolitiske forpligtelser		
Juni 1999	Kommissionens meddelelse: Strategi for det indre marked og miljøet, KOM (1999) 263.	
November 1999	Rådets rapport til Det Europæiske Råd i Helsingfors om miljøintegration	
Marts 2000	Fællesskabets retningslinjer for statsstøtte til miljøbeskyttelse	
31. maj 2001	Vedtagelse af Rådets strategi for miljøintegration i politikkerne for det indre marked	
4. juli 2001	Kommissionens fortolkningsmeddelelse om offentlige indkøb og miljøet	
14. november 2002	Rådets rapport om inddragelse af miljøbeskyttelse og bæredygtig udvikling i konkurrenceevnepolitikens indre aspekter - overordnet gennemgang planlagt for 2003 skal tage hensyn til EU-strategien for bæredygtig udvikling og verdenstopmødet for bæredygtig udvikling	
Udgangen af 2003	Frist for Rådets (konkurrenceevne) gennemgang af strategien	
Prioriterede målsætninger for miljøintegration		Hidtidige milepæle
		Kommissionen
		Kommissionen og Rådet/Parlamentet
Offentlige indkøb (Kilde: Rådets rapport om integration 1999 ²⁶ , EU SDS)		Kommissionens fortolkningsmeddelelse om offentlige kontrakter og miljøhensyn KOM (2001) 274 Vejledning i grønne indkøb, der skal vedtages efter direktiverne, inden sommer 2004
Bedre overensstemmelse mellem varers og tjenesteydelsers frie bevægelighed og miljøet (Rådets rapport om integration 1999)		
Gennemførelse af det indre markeds miljølovgivning (Rådets rapport om integration 1999)		

Miljøintegrationens udfordringer og muligheder

²⁶

Rapport fra Rådet (det indre marked) til Det Europæiske Råd i Helsingfors, november 1999

Kommissionen udstak prioriteterne for 2003-2006 i en meddelelse om strategien for det indre marked (KOM(2003)238 endelig). Foranstaltninger af særlig betydning for yderligere integration af miljøhensyn i lovgivningen for det indre marked omfatter:

- Rådets og Europa-Parlamentets vedtagelse af rammedirektivet om miljøvenligt design af energiforbrugende produkter
- Gennemgang af Fællesskabets retningslinjer for statsstøtte til miljøbeskyttelse (tidsplan 2004-2007) for at tilpasse rammebestemmelserne til de stadig mere sofistikerede investeringer i miljøteknologi og til nye former for offentlige/private partnerskaber.

Kommissionen skulle ligeledes fremsætte et forslag om omlægning af beskatningsgrundlagene for de årlige vejskatter og registreringsafgifter for at gøre personbilbeskatningen mere CO₂-effektiv og bedre i overensstemmelse med det indre marked.

3.6. Udviklingssamarbejde

Status

Sektorpolitiske forpligtelser		
November 1999	Rådets konklusioner om integration af miljø og bæredygtig udvikling i EU's udviklingspolitik	
7. november 2000	Rådets forordning 2493/2000 om foranstaltninger til fremme af fuld integrering af miljøaspektet i udviklingslandenes udviklingsproces	
10. november 2000	Rådets og Kommissionens fælles erklæring om udviklingspolitikkenes forpligtelse til integrering af miljøhensyn i Fællesskabets udviklingsinstrumenter.	
31. maj 2001	Strategi for integration af miljøhensyn i udviklingspolitik for at fremme bæredygtig udvikling - Rådets konklusioner	
Udgangen af 2004	Første planlagte gennemgang af integrationsstrategien	
Prioriterede målsætninger for miljøintegration		Hidtidige milepæle
		Kommissionen Kommissionen og Rådet/Parlamentet
Bedre udnyttelse af udviklings- og miljøsynergi (Kilde: 2001 Integrationsstrategi, EU SDS, sjette miljøhandlingsprogram)		Rådets konklusioner om handlingsplanen for retshåndhævelse, god forvaltningspraksis og handel på skovbrugsområdet, vedtaget den 13. oktober 2003. Parlamentets forslag, den 19. januar 2004
		Rådets konklusioner af 27. januar 2003 om fattigdomsbekæmpelse i landdistrikter: fællesskabspolitik og tilgang til udvikling i landdistrikter og bæredygtig forvaltning af naturressourcer i udviklingslande
		Rådets konklusioner om vandforvaltning i udviklingslande, 30. maj 2002

	energikilder og energieffektivitet i udviklingslandene som led i programmet intelligent energi i Europa.	
Forpligtelser i multilaterale miljøaftaler (MEA) indarbejdet i udviklingssamarbejde (Kilde: 2001 Integrationsstrategi, sjette miljøhandlingsprogram, Johannesburg-gennemførelsesplanen, WSSD)	Anden rapport fra EF til konferencen af parter i konventionen om biologisk mangfoldighed (forkortet CBD) om gennemførelse af CBD (oktober 2002) Meddelelse - klimaændringer i forbindelse med udviklingssamarbejde KOM (2003) 85 EU-AVS fælles oplæg om bekæmpelse af tørke og ørkendannelse (15.-16. maj 2003)) Fællesskabsrapport (maj 2002) om foranstaltninger til støtte for gennemførelsen af FN-konventionen om bekæmpelse af ørkendannelse	Rådets konklusioner af december 2003 om meddelelsen: Klimaændringer og udviklingssamarbejde
Behov for nye finansielle midler til gennemførelse af multilaterale miljøaftaler (MEA) (Johannesburg-gennemførelsesplanen, WSSD)		

Miljøintegrationens udfordringer og muligheder

- **Gennemgangen af EU-strategien for bæredygtig udvikling**, planlagt til 2004, giver mulighed for bedre at integrere strategiens interne og eksterne søjler.
- **Midtvejsgennemgangen af landestrategipapirerne, der finansieres under Cotonou-aftalen** planlagt til 2004 giver en mulighed for at udbygge miljø- og udviklingssynergi, der bør udnyttes, herunder strategisk miljøgennemgang af landestrategipapirer og fastlæggelse af miljøprofiler ved udarbejdelsen af landestrategier
- **EU-vandinitiativet** bør videreføres med indsats i marken sammen med alle større interesseparter i medfør af Rådets afgørelse fra marts 2004 om midler til AVS-EU-vandfaciliteten. **EU-energiinitiativet** bør ligeledes videreføres, navnlig ved at sikre passende finansiering. Initiativet skal hjælpe med til at fastlægge energi/miljø-forbindelser, give moderne miljømæssigt bæredygtige energitjenester til offentligheden generelt, navnlig i Afrika syd for Sahara.
- **Handlingsplan for retshåndhævelse, god forvaltningspraksis og handel på skovbrugsområdet** skal videreføres af Kommissionen, navnlig ved at vedtage en forordning om emnet i 2004 med henblik på gennemførelse af en frivillig tilladelsesordning for eksport af tømmer fra partnerlande. Det er planen at foretage en bæredygtighedsvurdering (eng. forkortelse SIA) i 2004. Kommissionen vil ligeledes med

hensyn til skove foreslå et forhandlingsmandat til genforhandlingen af den internationale overenskomst om tropisk træ, der vil finde sted i juli 2004.

- Gennemgangen af **handlingsplanen for biodiversitet** til det økonomiske og udviklingsmæssige samarbejde i 2004 giver muligheder for bedre at behandle biodiversitetsspørgsmål i udviklingssamarbejdet.
- I forbindelse med gennemgangen af integrationsstrategien, der er planlagt til 2004, og evalueringen af miljøstøtten bør Unionen som prioritet behandle behovet for nye finansielle midler til at fremme gennemførelsen af de multilaterale miljøaftaler og andre væsentlige miljøinstrumenter i udviklingslandene.
- Strategien for integration af miljøhensyn i udviklingspolitikken fastlægger en tidsplan og indikatorer. Nøgleaktioner for 2004 omfatter uddannelse i miljøintegration for hovedsæde- og delegationspersonale, der arbejder med udviklingsspørgsmål, oprettelse af en miljø-helpdesk, vurdering af budgetkonto for miljø i udviklingslande og tropeskove samt udarbejdelse af nye programmeringsretningslinjer for 2005-2006 og ajourføring af håndbogen om integration i udviklingssamarbejde.

3.7. Fiskeri

Status

Sektorpolitiske forpligtelser		
16. marts 2001	Kommissionens meddelelse: Omrids af en strategi til integration af miljøbeskyttelseshensyn Kommissionens grønbog om den fælles fiskeripolitiks fremtid (CFP) Fællesskabets handlingsplan for biodiversitet: fiskeri og akvakultur Rådets konklusioner om integration af miljøhensyn og bæredygtig udvikling i CFP Kommissionens meddelelse om reformen af den fælles fiskeripolitik og tilknyttede forslag, Kommissionens handlingsplan med henblik på integration af miljøbeskyttelseskrav i CFP Kommissionens første rapport til Rådet og Europa-Parlamentet om den fælles fiskeripolitiks miljøresultater	
20. marts 2001		
28. marts 2001		
25. april 2001		
28. maj 2002		
Udgangen af 2005		
Prioriterede målsætninger for miljøintegration	Hidtidige milepæle	
	Kommissionen	Kommissionen og Rådet/Parlamentet
CFP bør eksplicit omfatte miljømæssige, økonomiske og sociale målsætninger, der bør overvejes på samme niveau. Disse målsætninger skal gælde for Fællesskabets eksterne fiskeripolitik og især for fiskeriaftaler med udviklingslande (Kilde: EU SDS)	Nødforanstaltninger til beskyttelse af nogle dybhavshabitat såsom dybhavskoralrev mod virkningen af trawling, f.eks. Darwin Mounds koralrev, Kommissionens forordning 1475/2003, udvidet med yderligere bestemmelser og Kommissionens forslag KOM (2004) 58 om foranstaltninger på længere sigt	Rådets enighed om CFP-reformen (forordning 2371/2002 af december 2002) - målsætninger omfatter udnyttelse af akvatiske ressourcer, der kan fremme bæredygtig udvikling.
Mindske fiskeripresset på fiskepladserne til et bæredygtigt niveau (kilde: Kommissionens meddelelser 2001 og 2002 om integration) inden 2015 (kilde: Johannesburg-gennemførelsesplanen, WSSD)	Kommissionens forslag om genopretningsplaner for tunge, sydlig kulmule og jomfruhummer, januar 2004; forordning om samlet tilladt fangstmængde for 2004, fiskeriindsatsordning i vestlige farvande.	Rådets enighed om og Europa-Parlamentets tilslutning til genopretningsplaner for torsk og nordlig kulmule og til ordninger for vestlige farvande
Økosystembaseret tilgang til fiskeripolitik. Forbedring af fangstmetoderne for at reducere genudsætninger, utilsigtet bifangst og virkninger for levesteder (kilde: Kommissionens meddelelser om integration 2001 og 2002, Johannesburg-gennemførelsesplanen, WSSD)	.	Rådets enighed om og Europa-Parlamentets støtte i juni 2003 til forslaget om at regulere fjernelse af hajfiner ombord for at beskytte hajpopulationer. Rådets enighed om forordning 812/2004, vedtaget i april 2004 med henblik på at bremse utilsigtede fangster af havpattedyr ved fiskeri, f.eks. delfiner og marsvin.

Fjernelse af offentlig støtte til modernisering eller fornyelse af fiskeflåden, undtagen støtte til forbedring af sikkerhed eller produktkvalitet, der ikke måtte forøge fiskekapaciteten (Kommissionens meddelelser om integration fra 2001 og 2002)		Udfasning af moderniseringsstøtte ved udgangen af 2004 vedtaget i Rådets forordning 2371/2002 om CFP-reform, støtte fra Europa-Parlamentet. Forordning 1438/2003 med gennemførelsesreglerne herfor
Forbedre styreformer gennem inddragelse af interesseparter (kilde: Kommissionens meddelelser om integration fra 2001 og 2002, EU SDS)		Rådets afgørelse af 24. maj 2004 om oprettelse af regionale rådgivende råd

Miljøintegrationens udfordringer og muligheder

Med udgangspunkt i Kommissionens forslag under den fælles fiskeripolitik og Rådets enighed i december 2002 og december 2003 bør bestræbelserne videreføres for at opfylde WSSD-målet med at sikre bæredygtig udnyttelse af fiskeressourcerne inden 2015:

- Der skal træffes alle nødvendige skridt til at **gennemføre CFP-reformen**, navnlig ved at mindske fiskepresset, oprette regionale rådgivende råd i 2004, udvikle nye fiskeripartnerskabsaftaler og integrere miljøhensyn i akvakultur.
- Antallet af arter og områder, der berøres af fiskepres, er stigende. I rapporten fra Det Internationale Havundersøgelsesråd (ICES) i 2003 bemærkes det, at af de 113 fiskebestande, som ICES vurderede i det nordøstlige Atlanterhav i 2001 var kun 18 % inden for sikre biologiske grænser, og at rovfiskeri er en af hovedårsagerne til faldet i bestandene. Det er nødvendigt med yderligere indsats for at mindske fiskeriet.
- På længere sigt skal Unionen tænke på virkningerne af klimaændringer for størrelsen og fordelingen af bestande, når der fastlægges politik og operationelle målsætninger.

3.8. Økonomiske og finansielle anliggender

Status

Sektorpolitiske forpligtelser		
20. september 2000	Kommissionens meddelelse om integration af miljøhensyn i den økonomiske politik	
27. november 2000	Rådets rapport til Det Europæiske Råd i Nice	
5. marts 2002	Strategi for integration af miljøhensyn i den økonomiske politik vedtaget i Rådet	
Årligt	Overordnede retningslinjer for den økonomiske politik (BEPG), der anvendes til at overvåge og gennemgå fremskridt	
Prioriterede målsætninger for miljøintegration		Hidtidige milepæle
		Kommissionen Kommissionen og Rådet/Parlamentet
Afkobling af ressourceanvendelse og miljøbelastning fra økonomisk vækst (kilde: Integrationsstrategi 2002, EU SDS)		Indsættelse af miljøhensyn i BEPG siden 2001 Indsættelse af miljøindikatorer i listen over strukturindikatorer
På basis af forurenere betaler-princippet bero på markedsmekanismer og markedsbaserede instrumenter til at fremme miljøbeskyttelse (kilde: Kommissionens meddelelse 2000, Rådets rapport 2001 og integrationsstrategi 2002, EU SDS)		Beskatning af energiprodukter og elektricitet, direktiv 2003/96/EF vedtaget i oktober 2003
Grundlæggende politiske afgørelser truffet på solid analyse af økonomiske, miljømæssige og sociale omkostninger og fordele (kilde: Integrationsstrategi 2002 og Rådets rapport 2001, EU SDS)		Indførelse af udvidet konsekvensanalyseordning i 2002

Miljøintegrationens udfordringer og muligheder

- Med udgangspunkt i det nye direktiv om beskatning af energiprodukter, der trådte i kraft i januar 2004 er det nødvendigt med yderligere foranstaltninger for at **udvirke anvendelse af fleksible, markedsbaserede instrumenter til at fremme miljøbeskyttelse**. Med henblik herpå vil Kommissionen i 2004 forelægge en meddelelse om emnet.
- De aktuelle overordnede retningslinjer for den økonomiske politik, der er hovedinputtet til udarbejdelsen af Kommissionens forårsrapport og som indebærer indledning af en dialog med medlemsstaterne om økonomisk politik, dækker perioden 2003-2005. De har siden 2001 omfattet generelle miljøhensyn, men der bør overvejes landspecifikke miljøhenstillinger til BEFP for 2005 og derefter, hvor der klart er et problem, som er specifikt for det pågældende land, og som udgør en væsentlig økonomisk udfordring eller har virkninger for den økonomiske politik

- Der bør træffes yderligere foranstaltninger med anvendelse af OECD's rammer, der skal offentliggøres ved udgangen af 2004, for at gøre opmærksom på skadelig støtte og så vidt muligt fjerne dem, uagtet hensyntagen til deres sociale og økonomiske aspekter som udstukket i handlingsplanen for miljøteknologi.
- Kommissionens bør fremsætte forslag om mere ambitiøse miljømål for energibeskatning inden to år efter vedtagelsen af direktivet om energiproduktbeskatning, som udstukket i Kommissionens meddelelse KOM (2001) 264) om strategien for bæredygtig udvikling.

3.9. Handel og udenrigspolitik

Status

Sektorpolitiske forpligtelser		
9. april 2001	Rådets konklusioner om integration af miljøhensyn i de eksterne politikker - Almindelige anliggender	
Februar 2002	Kommissionens meddelelse "Mod et globalt partnerskab for bæredygtig udvikling"	
11. marts 2002	Strategi om integration af miljøhensyn i de eksterne politikker vedtaget i Rådet	
Marts 2003	Det Europæiske Råds konklusioner om opfølgning af WSSD	
Juni 2003	Det Europæiske Råd i Thessaloniki – "Grønt diplomatiinitiativ"	
Udgangen af 2003	Første strategigennemgang	
Prioriterede målsætninger for miljøintegration		Hidtidige milepæle
		Kommissionen Kommissionen og Rådet/Parlamentet
Fremme integration af miljøhensyn i resultatet af handelsforhandlinger om Doha-udviklingsdagsordenen og bilaterale/regionale aftaler, tydeliggøre forholdet mellem multilateral handel og miljøpolitik og forbedring af markedsadgang for miljøvenlige varer og tjenester (kilde: integrationsstrategi 2002, sjette miljøhandlingsprogram, Johannesburg-gennemførelsesplanen, WSSD)		Igangværende udvikling af bæredygtighedsvurdering for WTO-forhandlinger. Bæredygtighedsvurderinger for regionale og bilaterale handelsaftaler (igangværende: Samarbejdsrådet for Golfstaterne (GCC), Økonomiske partnerskabsaftaler med AVS-lande, Euromed, EU-Mercosur).
Yde teknisk bistand, kapacitetsopbygning til forhandling og gennemførelse i forholdet mellem handel og miljø (kilde: Integrationsstrategi 2002, Johannesburg-gennemførelsesplanen, WSSD)		Lancering af Centret for Bæredygtig Handel og Innovation i Johannesburg som et type II-initiativ.
Udvikle virksomhedernes sociale ansvar (VSA) i handels- og investeringsafgørelser gennem frivillige internationale adfærdskodeks (kilde: Integrationsstrategi 2002, Johannesburg-gennemførelsesplanen, WSSD)		Oprettelse af EU-multistakeholderforum for VSA i 2002, herunder rundbordsdrøftelser om udvikling, miljø og handel.
Arbejde imod vedtagelse af eksportkreditstyring med fast integrerede miljøhensyn (kilde: Integrationsstrategi 2002, sjette miljøhandlingsprogram)		Vedtagelse af OECD-henstillingen om fælles tilgang til miljø og officielt støttede eksportkreditter i december 2003.
Integration af miljøhensyn i den europæiske udenrigspolitik (kilde: Integrationsstrategi 2002, sjette miljøhandlingsprogram)		Det europæiske 'grønt diplomatiinitiativ' (juni 2003)

Styrke profilen af miljøspørgsmål i EU's forbindelser med tredjelande og -regioner (kilde: Integrationsstrategi 2002)	Lancering af EF/Kina-ministerdialog om miljø i november 2003.	Asien-Europa-møder for miljøministre i januar 2002 og oktober 2003. Det Europæiske Råd tilsluttede sig den anden handlingsplan for den nordlige dimension i oktober 2003 Konklusioner af adskillige Euromed-ministermøder (miljø, Athen, juli 2002; landbrug, Venedig, november 2003; eksterne forbindelser, Napoli, december 2003)
---	---	---

Miljøintegrationens udfordringer og muligheder

- Som erkendt i den europæiske sikkerhedsstrategi vedtaget december 2003 af Det Europæiske Råd, bør Unionen tage den udfordring op, der opstår fra klimaændringer over de næste årtier gennem den stadig voksende konkurrence om naturressourcer, navnlig vand. Fænomenet kunne forårsage større turbulens og flygtningestrømme i forskellige regioner.
- Det **europæiske naboskabspolitikinitiativ (det udvidede Europa)** under udvikling efter vedtagelsen af Kommissionens meddelelse af marts 2003, omfatter miljøspørgsmål. Som led heri giver overvejelserne om fastlæggelse af et nyt instrument for nabolandene en mulighed for at tage hensyn til de pågældende landes særlige miljøproblemer.
- Miljødimensionen bør integreres i det planlagte fælleseuropæiske økonomiske rum, der fandt tilslutning på topmødet mellem EU og Rusland i november 2003.
- Det for nyligt oprettede **europæiske 'grønt diplomatiinitiativ'** skal søge at øge EU's stemme og indflydelse operationelt i internationale miljøforhandlinger og -processer. Det bør ligeledes fremme dialogen med nøglepartnere om miljøspørgsmål.
- Kommissionen og medlemsstaterne skal fremme handels- og miljødagsordenen yderligere i WTO-forhandlingerne i forbindelse med **Doha-udviklingsdagsordenen**, og miljødimensionen af regionale og bilaterale handelsaftaler bør udbygges, navnlig gennem forbedrede bæredygtighedsvurderinger og anvendelsen af resultaterne heraf i forhandlinger.
- Gennemførelse af henstillingen *om fælles fremgangsmåder ved miljø- og officielt støttede eksportkreditter* fra OECD skal videreføres med medlemsstaterne, og der skal træffes yderligere tiltag for at fremme bidraget fra eksportkreditter til bæredygtig udvikling, f.eks. til vedvarende energikilder.

4. FORBEDRING AF MILJØINTEGRATIONEN NØDVENDIG

Af ovennævnte analyse af sektorenes resultater kan det konkluderes, at Cardiff-processen har medført blandede resultater. På den positive side har den hjulpet med til at udvirke konkrete forbedringer i nogle sektorer - f.eks. har Kommissionens initiativer vedrørende vedvarende energikilder og energieffektivitet unægteligt været et fremskridt i den henseende. 2003- og 2004-reformen af den fælles landbrugspolitik har i stort omfang bidraget til fremskridt i Cardiff-processens målsætninger. Cardiff-processen har ligeledes bidraget til at profilere miljøintegrationen, der nu regelmæssigt drøftes på EU-plan.

Forpligtelser med hensyn til miljøintegration er imidlertid endnu ikke blevet omsat til konkrete resultater for miljøet. Indtil nu er det ikke lykkedes Cardiff-processen at leve op til forventningerne. Det skyldes forskellige mangler:

- **Generel mangel på konsekvens:** kvalitet og ambitionsniveau varierer fra sektor til sektor. Rådet har i de forskellige sammensætninger ikke vist samme grad af forpligtelse til processen. Nogle strategier har udmøntet sig i et fuldt udviklet sæt miljøforpligtelser med frister, milepæle og rapporterings- og gennemgangsmekanismer. Andre er begrænset til hensigtserklæringer i Rådets konklusioner, snarere for at finde ud af hvordan miljøpolitikken skal videreføres, end egentlige forpligtelser om miljøintegration i de konkrete sektorer. Det bør undersøges, hvordan konsekvensen kan forbedres.
- **Den politiske vilje kunne styrkes:** Cardiff-processen forekommer i forskellige rådssammensætninger at være blevet opfattet som en *pro forma-øvelse*, der var blevet dem pålagt af Det Europæiske Råd, og som de ikke følte sig inddraget i. Fremskridtene sker ligeledes med forskellig hastighed alt efter rådsformandskabernes forskellige prioritering af miljøintegration.
- **Resultater, gennemførelses- og gennemgangsmekanismer kan forbedres:** Der er utvivlsomt behov for vedholdenhed, da integrationsbestrebelse kræver tid for at give resultater - de sektorer, der først udviklede integrationsstrategier, synes at have opnået resultater, som illustreret af landbrugssektoren. Bestemmelser om gennemførelse kan imidlertid fremme resultater. Udviklingsstrategien, der blev vedtaget i 2001, beskriver f.eks. i detaljer, hvilke foranstaltninger der er nødvendige i marken, herunder spørgsmål om menneskelige ressourcer, bevidstgørelse og uddannelse. Rådet i flere sammensætninger synes imidlertid at have fortolket Cardiff som en engangsbegivenhed. Integration er derimod en dynamisk proces, der kræver regelmæssig overvågning, gennemgang og ajourføring for at blive effektiv. Kun nogle få strategier udstak planer om regelmæssig gennemgang. Energistrategien, der blev vedtaget i 1999, indeholder forpligtelse om en gennemgang hvert andet år.
- **Der kræves tydeligere prioriteter og målrettethed:** Mange strategier har haft tendens til at være altomfavnende uden klart at identificere prioriterede områder, hvor målrettede foranstaltninger kunne gøre en forskel. Fremgangen i miljøintegration forekommer imidlertid at være forøget i de sektorer, hvor Unionen har sat klare mål og milepæle. Energistrategien fra 1999 og udviklingsstrategien fra 2001 lægger f.eks. på ny vægt på de fastsatte mål for 2010 eller 2015 (for indsats vedrørende klimaændringer, vedvarende energikilder og kombinerede kraftvarmeproduktion og for at vende tendensen med tab af miljøressourcer). Udviklings- og fiskeristrategierne omfatter ligeledes en tidsplan for

milepæle, dvs. en liste over foranstaltninger med frister for deres gennemførelse. På områder, hvor kompetencen ligger hos Unionen, er det desuden ofte lettere at nå de mål, hvor fremskridt i den rigtige retning kan overvåges og ajourføres. På mange andre områder har målsætningerne tendens til at være mere tvetydige og vejen til integration mindre klar. Der kræves ofte kompromiser mellem forskellige nationale interesser, der er vanskelige at nå frem til, og det er til tider lige så vanskeligt at mobilisere den nationale indsats til at gennemføre dem.

- **En strategisk fremadskuende tilgang ville hjælpe:** Hidtil har mange af de vigtigste foranstaltninger for at fremme miljøintegration på EU-niveau været tiltag i **krisesituationer**, såsom trusler mod en større erhvervsaktivitet (fiskeri), gentagne fødevarertrusler (landbrug) eller gentagne økologiske katastrofer (søtransport), snarere end resultater af miljøintegrationsstrategier udarbejdet i forbindelse med Cardiff-processen. Større vægt på udvikling og gennemførelse af den **strategiske tilgang**, der er fastlagt i Cardiff-processen, ville **øge lønsomheden** af miljøintegration. Det er et alment accepteret faktum, at strategisk tilgang ved at planlægge langsigtet muliggør bedre risikostyring og kan reducere både fremtidige skadesomkostninger og omkostninger til undgåelse af skader.

Disse mangler peger mod en fornyet indsats. I oktober 2002 opfordrede Rådet (miljø) Det Europæiske Råd til *"at styrke Cardiff-processen [...] med det formål at skabe bæredygtig udvikling ved navnlig at henstille til de relevante rådssammensætninger at iværksætte afkoblingen mellem økonomisk vækst og ressourceforbrug og miljøforringelse, idet Rådet (almindelige anliggender og eksterne forbindelser) i overensstemmelse med konklusionerne fra Det Europæiske Råd i Sevilla sørger for samordningen, og hvert andet år at aflægge rapport om tiltag og resultater inden for miljøintegration på Det Europæiske Råds forårsmøde begyndende i 2003 eller 2004, alt efter hvad der er hensigtsmæssigt"*²⁷.

Det Europæiske Råd i Bruxelles i marts 2003 bekræftede, at miljøintegrationsmandatet er vigtigt i forbindelse med EU's stræben efter bæredygtig udvikling, og opfordrede med henblik herpå at udbygge Cardiff-processen, navnlig gennem opstilling af *"sektorspecifikke mål for afkobling"*. De særlige aspekter af hver strategis institutionelle og politiske kontekst skulle selvfølgelig tages i betragtning ved fastlæggelse af disse målsætninger såvel som Cardiff-processens videre forløb.

Det Europæiske Råds forårsmøde i marts 2004 fremhævede endnu engang betydningen af miljøintegration ved at erklære: *"For at være bæredygtig skal væksten være miljømæssigt sund. Væksten skal afkobles fra negative miljøvirkninger gennem en bedre politikintegration og mere bæredygtige forbrugs- og produktionsmønstre."*

²⁷ Rådets konklusioner (miljø) om gennemførelse af EU-strategien for bæredygtig udvikling og miljødimensionen af Johannesburg-forpligtelserne (Luxembourg, den 17. oktober 2002).

5. VEJEN FREM

Som det blev understreget på Det Europæiske Råd forårsmøde i marts 2003²⁸ og i den miljøpolitiske årsberetning for 2003, skal der pustes nyt liv i miljøintegration. Dette underbygges af ovenstående vurdering. I betragtning af væsentlige negative miljøbelastningers vedholdenhed og ubæredygtige tendenser må og skal Cardiff-processen videreføres, og i nogle tilfælde mere intenst. Vellykket integrationen af miljøhensyn i andre sektorer vil imidlertid kræve yderligere foranstaltninger til støtte for denne proces og fremme af integration i den bredere kontekst af bæredygtig udvikling. Der fremsættes i det følgende afsnit en række forslag til at gøre Cardiff-processen mere effektiv ved hjælp af supplerende foranstaltninger på fællesskabsplan og nationalt plan for at sikre, at det udmønter sig i miljøforbedringer i marken.

5.1. Genoplivning af Cardiff-processen

i) **Cardiff-processen har behov for klart lederskab.** Det Europæiske Råd bør sende et klart politisk signal om, at det er nødvendigt at fortsætte miljøintegrationen med beslutsomhed gennem Cardiff-processen. Det Europæiske Råd bør regelmæssigt orienteres om fremskridt på dette område og gives en lejlighed til at minde om dets forpligtelse til miljøintegration, og for at det kan give den politiske tilskyndelse, der er nødvendig for at mobilisere de forskellige rådssammensætninger i denne retning.

ii) I tråd med konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i marts 2003 vil **Kommissionen en gang om året gøre status** over Cardiff-processen som input til den miljøpolitiske gennemgang og Kommissionens forårsrapport og bidrag til drøftelserne på Det Europæiske Råds forårsmøde.

Der bør undersøges veje og måder til at fremme god praksis og overensstemmelse mellem strategier, hvad angår overvågning, gennemgang og ajourføring af strategiernes indhold. Kommissionen vil udarbejde rammebestemmelser og retningslinjer i 2005 og så vidt muligt udstikke fremgangsmåder og fremlægge muligheder til, hvordan der bedst kan sikres den nødvendige koordination og overblik.

iii) **De sektorpolitiske Råd** skal sørge for, at:

- **der lægges vægt på gennemførelse af strategien** og på at frembringe resultater af allerede indgåede forpligtelser.
- Strategiske mål skal omsættes til **klare operationelle mål**. Strategierne skal omfatte mere målrettede målsætninger og milepæle for at bane vejen for miljøintegration i hver enkelt sektor. Overvågningen vil ligeledes blive bedre, hvis den var mere systematisk og målrettet. Som det f.eks. blev foreslået af Det Forenede Kongerige i bidraget til forberedelsen af Rådets forårsmøde i 2004, kunne Rådet i dets forskellige sammensætninger af Det Europæiske Råd blive bedt om at aflægge rapport hvert år om de foranstaltninger, der er truffet for at bekæmpe klimaændringer.

²⁸

Jf. punkt 57 i formandskabets konklusioner af Det Europæiske Råd (den 20.-21. marts 2003).

- **Gennemførelse af strategiovervågning i praksis:** der skal gøres en yderligere indsats med henblik på udvikling og anvendelse af sektorspecifikke mål for afkobling (udbygge tiltag inden for transport - TERM, landbrug - IRENA og energi - ERM), som fremskridt i retning af bæredygtig udvikling skal måles imod²⁹.
- **Strategier skal omfatte ajourførings- og gennemgangsmekanismer,** således at der kan foretages tilpasninger, der afspejler fremskridt og høstede erfaringer; desuden skal relevante sektorpolitiske udviklinger tages i betragtning i den igangværende gennemførelse.

Mere specifikt:

- Rådet (**Almindelige anliggender** og eksterne forbindelser), hvis strategigennemgang skulle have fundet sted i 2003, bør opfordres til at følge tidsplanen for gennemgang. I forbindelse med gennemgangen af udviklingsstrategien planlagt til 2004 skal strategiens målsætninger tilpasses til Johannesburg-gennemførelsesplanen for at bidrage aktivt til dens virkeliggørelse. Gennemgangen skal desuden behandle behovet for nye finansielle midler til at fremme gennemførelsen af de multilaterale aftaler og andre vigtige miljøpolitikker i udviklingslandene.
- Som understreget af Rådet (Miljø, den 17. oktober 2002) **skal miljøintegrationsbestræbelser udvides til andre sektorpolitikker.** I betragtning af deres sammenkædning til miljøpolitik pegede Rådet på **turisme, forskning, samhørighedspolitik og uddannelse** som højtprioriterede kandidater til yderligere miljøintegration på EU-plan.

5.2. Supplerende af Cardiff-processen

For at sikre, at Cardiff-processen udmønter sig i virkelige miljøkvalitetsforbedringer og fremmer bæredygtig udvikling i de foranstaltninger, det udløser, er det klart, at denne proces' institutionelle og 'top-down' metode nødvendigvis skal suppleres af mere praktiske foranstaltninger på både fællesskabsplan og nationalt plan.

Sigtet med disse supplerende foranstaltninger er at mobilisere andre aktører på fællesskabsplan og i medlemsstaterne til at støtte miljøintegration, styrke de effektivitetsbestræbelser, der udvises i Rådet i de forskellige sammensætninger og af andre institutioner i medfør af Cardiff-processen, ved at påvise, at miljøintegration er nødvendig, at den er til gensidig fordel for de pågældende sektorer og miljøet, og at der findes hensigtsmæssige instrumenter og løsninger, som kan udvikles til at gennemføre den. Dette forudsætter navnlig:

5.2.1. På fællesskabsplan

i) Fremme af 'win-win'-løsninger:

Det skal tillægges større betydning at udstikke, **hvordan miljøintegration kan hjælpe med til at nå andre sektorbestemte målsætninger** ved at fastlægge gensidigt fordelagtige løsninger på problemer. Kommissionen skal sammen med medlemsstaterne bestemme

²⁹ Dette blev fremhævet i formandskabets konklusioner af Det Europæiske Råd (den 20.-21. marts 2003), punkt 57.

sådanne løsninger og eksempler på bedste praksis. Inden for transport kan mindske af kødannelse gennem et afgiftssystem i forbindelse med trafikale mætning eller et skift i transportmiddel f.eks. forbedre mobiliteten og reducere omkostningerne for erhvervslivet, medens luftkvaliteten samtidig forbedres³⁰. Forbedring af miljøkvaliteten i mindre gunstige regioner kan være en vigtig faktor til at tiltrække privatinvestering eller udvikle turisme i en region, og kan derfor fremme regionaludvikling med samhørighedsfordele. Lovende områder omfatter fremme af miljøteknologi.

ii) Påvise at miljøintegration er mulig:

Parallelt skal der udvikles nytænkende **instrumenter og fremgangsmåder, der aktivt kan fostre miljøintegration, samtidig med at de økonomiske og sociale omkostninger minimeres**. Lovgivning skal fortsat være hovedmidlet til at nå miljømål, men skal suppleres med et større udbud af politiske instrumenter for at hjælpe med til at nå disse målsætninger på den mest omkostningseffektive måde, og de økonomiske og sociale hensyn skal samtidigt fuldt ud tages i betragtning. Som anført i EU SDS, det sjette miljøhandlingsprogram og Etap, er foranstaltninger med henblik på **internalisering af miljøomkostninger** en af de hurtigste veje til miljøintegration, eftersom vellykket internalisering betyder, at prissignalerne ville afspejle de faktiske miljøomkostninger og derved være information til både erhvervsdrivendes og planlæggers beslutninger i de berørte sektorer. Denne internalisering af omkostninger fremmes ved **hjælp af markedsbaserede instrumenter** til at fremme miljømål, som det fremgik af den nyligt vedtagne ordning for emissionskvotehandel eller direktivet om afgifter på energiprodukter. Der er mange fordele ved at anvende markedsbaserede instrumenter. Da det drejer sig om fleksible mekanismer, giver de sektorenes aktører mulighed for at udvikle omkostningseffektive fremgangsmåder til at reducere miljøvirkninger. Ved at internalisere miljøomkostninger kan de medføre adfærdsskift. Kompetencen på dette område ligger imidlertid i medlemsstaterne, og fuld udnyttelse af nogle markedsbaserede instrumenter på fællesskabsplan lider under dette forhold, som kan illustreres af den tid, det tager at vedtage foranstaltninger vedrørende afgifter/beskatning.

Andre instrumenter, der er udformet med henblik på miljøintegration, omfatter de **temastrategier**, der indgår i det sjette miljøhandlingsprogram (jordbund, hav, luftkvalitet, ressourcer, affald og genvinding, bymiljø, pesticider) og strategien for miljø og sundhed. Disse strategier er eksempler på Kommissionens nye integrerede tilgang til udformning af miljøpolitikken. De udformes efter høring af alle interesseparter og inddragelse af de pågældende sektorer for at fremme miljøintegration og overensstemmelse mellem sektorpolitikker. Strategierne vil udstikke klare kvantificerbare mål og om muligt fremme anvendelse af markedsbaserede instrumenter. De er prøveanlæg for nytænkende fremgangsmåder³¹.

³⁰ Forslaget om den nye 'Eurovignette' tilskynder faktisk medlemsstaterne til at differentiere bompenge. Disse nye rammebestemmelser indeholder, når de vedtages af Rådet og Parlamentet, muligheden for at give et væsentligt bidrag til at forbedre transportsektorens miljøpræstationer, forudsat medlemsstaterne udnytter de muligheder, direktivet indeholder.

³¹ Udvikling af strategierne foregår i to faser. Den første, der blev afsluttet i 2003, resulterede i en meddelelse, der definerede problemerne og gav forslag til løsninger. I anden fase fastlægges målsætningerne og de forskellige midler og foranstaltninger; den afsluttes i 2005. For tre strategiers vedkommende afsluttes anden fase i 2004 (jordbund, pesticider og affaldsforebyggelse og -genvinding); parallelt udvikles der en handlingsplan for miljø og sundhed som opfølgning af vedtagelsen af en overordnet strategi for området i 2003.

Den fuldstændige gennemførelse pr. januar 2004 af de udvidede **vurderinger af virkninger**, som led i 'bedre lovgivning'spakken og i forbindelse med strategien for bæredygtig udvikling, vil hjælpe med til at bestemme og behandle afsmitning og synergi mellem sektorpolitikkerne, og derved gøre det nemmere at bestemme og forhandle afvejninger blandt dem. Erfaringerne hidtil har bekræftet, at de udvidede vurderinger af virkninger - hvis de anvendes hensigtsmæssigt - kan blive et nyttigt instrument til fremme af miljøintegration og samtidig sikre, at der tages hensyn til den økonomiske og sociale dimension af bæredygtig udvikling.

iii) Påvise behovet for miljøintegration:

Større bevidsthed omkring miljøproblemer og forhåndenværende løsninger kan gøre offentligheden og beslutningstagerne opmærksomme på behovet for yderligere miljøintegration. Oplysning kan ligeledes bruges til at fremme interesseparterers inddragelse i bedre miljølovgivning og tilskynde dem til adfærdsendring.

Der skal gøres **en større indsats** for at samle og offentliggøre **information og data om miljøsituationen**, miljøbelastninger og kilderne hertil samt om, hvad der mangler, for at nå de satte mål; samtidig skal der gøres en indsats for at resumere disse oplysninger, **navnlig** med **indikatorer**.

5.2.2. På nationalt plan

For at få alle potentielle fordele af Cardiff-processen og tilknyttede bestræbelser i form af miljøforbedringer og mere bæredygtig udvikling i marken, skal bestræbelserne på at forbedre integrationen på EU-plan bakkes op af forpligtelser og indsats på nationalt plan.

Gennemførelse til punkt og prikke i medlemsstaterne af direktiverne om **vurdering af virkninger på miljøet** (VVM)³² og om **strategisk miljøvurdering** (SMV)³³ er blandt forudsætningerne for at nå videre med miljøintegration gennem projekter, planer og programmer på nationalt plan.

En **regulær udveksling af god integrationspraksis på nationalt, regionalt og lokalt plan** kunne desuden være medvirkende til, at integrationen gennemføres. Der findes et hav af erfaringer på alle planer, navnlig i forbindelse med lokale Agenda 21-tiltag, som burde samles og gøres tilgængelige i bredere kredse. Gennemgangen af miljødimensionen i de nationale strategier for bæredygtig udvikling, der i øjeblikket er under udarbejdelse, vil være det første analytiske værktøj til at vurdere fremgangsmåder med henblik på at fremhæve og udvirke udveksling af god praksis. Der bør søges foranstaltninger til at styrke eksisterende netværker af de folk, der arbejder med miljøintegration og bæredygtig udvikling, og til at forenkle og fremskynde udvekslingen af information mellem dem. Det kunne overvejes at udvikle **en interaktiv internetportal** til at støtte adgangen til og ajourføringen af oplysninger om relevante nationale, regionale og lokale erfaringer.

Det er nødvendigt med fortsat politisk vilje til at anvende sådanne fremgangsmåder på EU-plan og nationalt plan, for at processen med miljøintegration kan give yderligere resultater i marken.

³² Direktiv 85/337/EØF som ændret ved direktiv 97/11/EF. VVM-direktivet kræver, at der foretages en vurdering af miljøvirkninger af en række projekter fra forskellige sektorer, før der træffes beslutning om at tillade projekterne.

³³ Direktiv 2001/42/EF. SMV gør det muligt at bestemme og vurdere visse planers og programmers miljøvirkninger under program- eller planudarbejdelsen, dvs. før de vedtages.

6. KONKLUSION

Denne status over Cardiff-processen har vist positive resultater, både med hensyn til større profilering af miljøintegration og til konkrete forbedringer i nogle sektorer; der peges imidlertid også på en række svagheder ved gennemførelsen. Den fremhæver blandt andet behovet for at bringe større overensstemmelse i strategierne fra Rådet i de forskellige sammensætninger og for at lægge større vægt på god praksis, hvad angår indhold og gennemførelse. Den påpeger ligeledes en række foranstaltninger på fællesskabsplan og på nationalt plan til at støtte Rådet (i de forskellige sektorer) i deres bestræbelser under Cardiff-processen på at integrere miljøhensyn i deres sektorpolitikker og hjælpe med til at gøre udbyttet af disse bestræbelser størst muligt i form af konkrete miljøforbedringer. Der kræves yderligere bestræbelser på nationalt plan for fuldt ud at gennemføre de beslutninger, der er truffet på fællesskabsplan.

Bæredygtig udvikling vedrører politik for økonomiske, sociale og miljømæssige forhold på en gensidigt forstærkende måde, og derfor kræver miljøintegration større synlighed og politisk støtte på højeste niveau. Miljøintegration burde være et fast punkt på dagsordenen for Det Europæiske Råds forårsmøde. Med henblik herpå og i tråd med formandskabets konklusioner fra Det Europæiske Råd i marts 2003 vil Europa-Kommissionen gøre **årlig status over miljøintegration** som et supplement til den miljøpolitiske årsberetning, der vil indgå i Kommissionens forårsrapport og Det Europæiske Råds drøftelser på forårsmødet.

Forestående muligheder skal ligeledes udnyttes til at fremme miljøintegration yderligere:

- **Gennemgangen af strategien for bæredygtig udvikling planlagt til 2004-2005** vil undersøge de fremskridt, der er gjort siden 2001, og fastlægge prioriterede foranstaltninger, der skal sikre opnåelse af resultater. Denne øvelse vil gøre det muligt for EU nøjagtigt at pege på, hvor de mangler i miljøintegration ligger på EU-plan, der vanskeliggør EU's bestræbelser på at hæmme de ubæredygtige miljøtendenser, og at fremsætte konkrete forslag til at behandle dem.
- **Midtvejs gennemgangen af Lissabon-strategien i 2005** giver en yderligere mulighed for at undersøge, hvordan miljøintegration og økonomisk vækst og beskæftigelsesvækst i større grad kan støtte hinanden.
- Den vægt, Kommissionen lagde på bæredygtig udvikling i sin meddelelse om Unionens næste **finansielle overslag** (2007 og frem)³⁴, vil sætte yderligere skub i miljøintegrationen, navnlig i landbrugs- og regionalpolitikken. Vedtagelsen i 2004 af Kommissionens forslag til forordning om struktur- og samhørighedsfondene for perioden efter 2006 med nye retningslinjer vil være en lejlighed til bedre at integrere den bæredygtig udviklings miljømæssige, økonomiske og sociale søjler i samhørighedspolitikken.

Miljøintegration er en af de vigtigste forudsætninger for fremskridt i retning af bæredygtig udvikling. Det kræver en aldrig svigtende og vedvarende forpligtelse inden for alle politikområder og på alle ledelsesniveauer i Unionen.

³⁴ Jf. Kommissionens meddelelse til Europa-Parlamentet og Rådet, Kommissionens lovgivnings- og arbejdsprogram for 2004, KOM(2003)645 endelig af 29. oktober 2003 (s. 5).